

Minu ees saiakeste sabas seisis noor ema titekäruga. Vankris istus suurte ümmarguste silmadega maimuke, vast paariaastane. Titt vaatas mulle korra otsa, naeratas laialt nagu „Teletupsude“ päike ja langetas siis pilgu taas oma nutitelefonile. Tema emal oli näpus natuke väiksem, pärlmutterkorpusega nutiseade. „Nii väike ja nii osav,“ lausuisin emale. „Jaa, ta on väga nutikas,“ vastas noor naine.

Nutikas jah.

Tänapäeval õpivad lapsed nutiseadmeid kasutama enne kui rääkima. Pooletiseaastased saavad vabalt hakkama Youtube'is klippide vahetamisega ja mõni on selleks ajaks juba mõistnud, et ekraan on tema inimõigus. Ta nõuab seda häälekalt ning paljud lapsevanemad võimaldavadki „inimõigust“ rõõmuga, sest siis on rahu majas. Õndsas vaikuses süüvib lapsevanem oma äppidesse ja sotsiaalsõrgustikesse. Väsinud emmed nimetavad nutiseadmeid elupäästjateks.

Mõni aasta tagasi tõi maailma suurima mänguasjatootja Matteli tütarfirma välja uudistoote: iPadi valmidusega beebitooli. Teate küll: laps on mugavalt poollamavas asendis ja sellel kohal, kus muidu asub põikpuu kõrinatega, on arvutialus – umbes nagu Stephen Hawkingi ratastoolil. Ekraan on lapsel silme ees ja käeulatuses. Müügitimed kinnitasid, lapsetooli ette seatud iPadile pakutakse spetsiaalseid äppe, mille arengupsühholoogid on heaks kiitnud.

Sellest tõusis paras torm: laste õiguste

...on rubriik, kus psühholoogiline nõustaja Tiina Jõgeda annab nõu.

TIINA JÕGEDA
tiina.jõgeda@ekspress.ee

Nutikad beebid

Mis selles halba on, kui laps tegeleb millegi arendavaga?

eest võitlejad kirjutasid petitsioone ja kogusid allkirju: jätke lastele kommertsist puutumata lapsepõlv! Lapsepsühholoogidele tool samuti ei meeldinud, sest perioodil, kui lapse õrn aju alles areneb ja kujuneb, ei tohiks teda ekraaniga harjutada. Üks spetsialist nimetas alla kaheaastastele nutiseadmete võimaldamist isegi lapse väärkohtlemiseks.

Kui Steve Jobs 2010. aastal demonstreeris iPadi, küsiti temalt, kuidas tema lapsed selle uudistoote vastu võtsid (ta tütre olid siis 12- ja 15aastased). Nad pole seda proovinud, vastas Jobs. Tema kodus valitses vääramatu kord: pere sõi õhtust ühise laua taga, vesteldi raamatutest, ajaloost jne – ei mingeid ekraaniga esemeid haardeulatuses!

New York Times korraldas kunagi kü-

sitluse maailma juhtivate tehnikagurude hulgas. Jäi mulje, et Silicon Valley perekondades on nutiseadmed justkui põlu all. Üksmeelselt kinnitati, et lastele on kehtestatud karmid reeglid. Esiteks – ei mingeid ekraane magamistoas, ja sellel reeglil pole vastuvaidlemist võimaldavaid erandeid. Piiratakse seadmetes veedetavat aega, piiratakse juurdepääsu internetile. Erandina tulevad kõne alla loovad rakendused, nagu maalimisprogrammid, muusikariistade äpid ja programmeerimise tööriistad.

Mis siis selles halba on, kui laps tegeleb millegi arendavaga?

Tookord, kui „nutika beebitooli“ peale pahandati, Mattel kommentaare ei andnud ja seda tooli praegu väga ei reklaamitagi (minu andmetel seda Eesti beebi-

poodidest osta ei saa). Kuid loomulikult pole see ainus nutikatele beebidele mõeldud toode: leidub spetsiaalseid lastepäraseid tahvleid koos kõrinatega, pissipotiga ühendatud tahvel jne. Vajutad nuppe ja kostab üle 20 heli, kuuled väljendeid numbrite kohta, tervitusi ja näed muusika rütmis valguse mängu. Liigutades suurt liugnuppu edasi-tagasi, kuuled veelgi rohkem laule ja helisid ja õpid reguleerima helitugevust.

Pole kahtlustki, et nutitelefonitaolise mänguasjaga (arvatavasti just seda kasutaski saiasabas kohatud laps) saab õppida ja areneda, laps saab seal joonistada ja värvida, loomade hääli tundma õppida, kalakesi kokku lugedes arvutama õppida.

Küsimus on hoopis muus. Nutividin vabastab vanemad lastest. Iga telefonis veedetud minut on aeg eemal inimlikust kontaktist, kuid mida väiksem laps, seda rohkem vajab ta arenemiseks pärisinimest. Tema aju ei arene mitte niivõrd intellekti arendades, kuivõrd suheldes. Mõned lastepsühholoogid ei soovita alla kaheaastastele ekraani üldse näidata.

Aganutiseadmeid süüdistatakse ka laste ülekaalusisuses. WHO andmetel on maailmas 41 miljonit alla viieaastast last.

Teadlased on hakanud kahtlustama, et nii mõneski kodus koguvad beebid lisakilosid seetõttu, et emme vaatab lapse toitmise ajal televiisorit, on keskenjäänud arvutile või mõnele muusl nutiseadmele, ütleb Kristjan Port Novaatoris. Tund aega nutimänge päevas on okei. ●